

Engelli Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi; Dünya ve Türkiye Örnekleri

Funda Ünal Ankaya^{1*}, Bahriye Gülgün Aslan²

¹ Celal Bayar University, Alaşehir Vocational School, Manisa

² Ege University, Faculty of Agriculture, Department of Landscape Architecture, İzmir

E-Posta: fundaunalankaya@hotmail.com, bahriye.gulgun@hotmail.com

Gönderim 16 Haziran 2019; Kabul 15 Aralık 2019

Özet: Turizm, kişilerin dinlenmek, eğlenmek, görmek ve tanımak gibi amaçlarla bir ülkede veya bir bölgede geçici konaklamalarla yapılan, kültürel ve ekonomik faaliyetlerin tümüne denir. Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre, 7 milyardan fazla olan dünya nüfusunun, 1 milyardan fazlasında çeşitli engellilik durumu bulunmaktadır. TÜİK verilerine göre Türkiye’de nüfusun yaklaşık 10 milyonu engelli bireylerden oluşmaktadır. Çağdaş toplumlarda, tüm bireyler, eşit olarak bu tür faaliyetlere katılma hakkına sahiptir. Küresel bir sektör olan turizmin, içinde yer alan “Engelli Turizm” kavramının gerek Dünya’da gerekse Türkiye’de ekonomik yönden güçlenmesi için gelişmeye ihtiyacı vardır. Bu çalışmada; engellilik sınıflandırılması, engelli turizminin ölçütleri, Dünya’daki ve Türkiye’deki engelli turizm potansiyel durumu incelenmiş ve öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Engelli Turizm, Engellilik, Turizm Katkıları, Dünya, Türkiye

Evaluation of The Potential of Disable Examples in The Word and In Our Country

Received June 16, 2019; Accepted December 15, 2019

Abstract: Tourism is a cultural and economic activity, that people conduct to rest, to joy, to explode, to have more information during their temporary stay. According to the World Health Organization’s data, more than one billion people on Earth have disabilities among seven million people In our country, ten million people out of 80 million have disabilities. In modern communities, all individuals have the canal rights to join this kind of activity. Disable tourism, which is a global sector within tourism, needs to be developed in order to have economic growth. In this study, the classification of disabilities, measurements of disability tourism, the situation in the world and in our country is analyzed and brought the same solutions.

Key Words: Disabled Tourism, Disability, Tourism Contributions, World

GİRİŞ

Turizm, Dünyada olduğu gibi Ülkemiz ekonomi politikası için de önemli katkılar sağlayan sektörlerden biridir. Bu nedenle gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler, turizme artan bir önem vermektedirler. Turizme katılımı herkes için erişilebilir ve ulaşılabilir kılmak önemlidir. Bu bağlamda; “engelli turizmi” kavramının yetersiz kaldığı durumlarda “erişilebilir turizm” kavramına da rastlanmaktadır. Turizmde hareket özgürlüğü, görme, işitme, erişimin bilişsel boyutları gibi erişime gereksinimleri olan kişilere, evrensel olarak tasarlanmış turizm ürünleri, hizmetleri ve ortamları sunarak bağımsız ve eşit katılımları sağlamak gereklidir. OECD-AB (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü Turizm Komitesi) ve Türkiye verilerine göre, Dünya nüfusunun yaklaşık % 15’i engelli bireylerden oluşmaktadır. Bu da yaklaşık 1milyar engelli olduğu anlamına gelmektedir. Bu nedenle, engelli bireyler, dünyadaki “en büyük azınlık” olarak nitelendirilmektedir. 2011 yılı Dünya Engellilik Raporuna göre; engellilik, önümüzdeki yıllarda daha da yaygınlığı artarak büyük bir kaygı konusu haline gelecektir. Türkiye’de Ulusal Engelli Veri Tabanına göre engelli birey sayısı 1.559.222’dir^[1]. Engelli bireylere verilen turizm hizmetlerinde iyileştirmeye giden ülkelerin, turizm gelirlerinin giderek artacağı da bir gerçektir. Engelli bireylerin diğer sağlıklı bireyler gibi hiçbir güçlük yaşamadan rahatlıkla turizm faaliyetlerinde bulunabilmeleri için gerekli yapısal ve hizmet unsurlarının sağlanmış olunması, ülkelerin turizm sektöründe engelli turizminden fayda sağlayabilmeleri için gerçekleştirmeleri gereken ön şarttır. Bazı ülkelerin engelli nüfus sayılarına bakıldığında ilgili pazarın ne kadar geniş olduğu daha iyi anlaşılabilir. Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü’nün (UNWTO) açıkladığı yeni rapora

* İlgili E-posta/Corresponding E-mail: fundaunalankaya@hotmail.com

Çevre Bilimleri ve Mühendisliği Araştırmaları Uluslararası Sempozyumu’nda (ISESER2019, 25-27 Mayıs, Konya) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

göre; Uluslararası turizm gelirlerde 1.7 trilyon dolara ulaşırken, bir önceki seneye göre % 4 seviyesinde artış göstermiştir [2]. Çalışma kapsamında, engellilik kavramı ile birlikte engellilik sınıflandırılması, engelli turizminin ölçütleri, bu konu ile ilgili Dünya'daki ve Türkiye'deki engelli turizm potansiyeli irdelenmiştir.

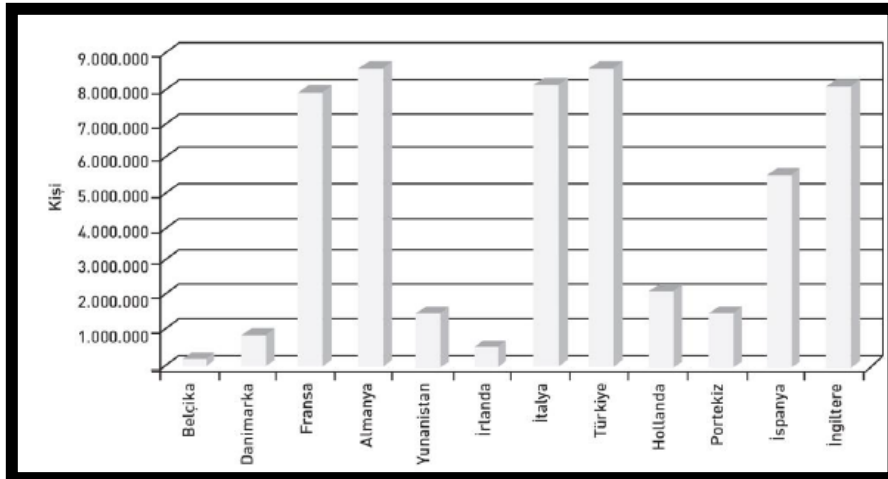
Engellilik Kavramı ve Engellilik Türleri

Engellilik ile ilgili çeşitli akademik çalışmalarda, birçok tanımlama yapılmıştır. Engellilik kavramı; bireyin bir veya daha fazla ana yaşamsal aktivitesini büyük ölçüde sınırlayan fiziksel veya zihinsel bozukluğu, bu tarz bir bozukluğun kaydını veya bu tarz bir bozukluğu olduğu kabul edilenleri karşılamaktadır [3,4]. Dünya Sağlık Örgütüne Göre; "Sağlık yalnız hastalık ve engelliliğin olmaması değil, aynı zamanda bedensel, ruhsal ve toplumsal yönden tam bir sağlıklı olma durumudur. Engellilik ise bedensel, zihinsel ve ruhsal özelliklerinden belirli bir oranda, sürekli olarak fonksiyon ve görüntü kaybına neden olan organ yokluğu veya bozukluğu sonucu kişinin normal yaşam gereklerine uyamama durumudur. Bu kişiye de engelli denilmektedir" [5]. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun kabul ettiği Sakat Kişilerin Hakları Bildirgesi'nde engelli tanımı; "Normal bir kişinin kişisel ya da sosyal yaşantısında kendi kendisine yapması gereken işleri, bedensel veya ruhsal yeteneklerindeki kalıtsal ya da sonradan olma herhangi bir noksanlık sonucu yapamayanlar" şeklindedir [6].

Engelli türleri genel olarak 7 başlık altında toplanmıştır;

1. Hareket engelliler
2. Görme engelliler
3. Duyma engelliler
4. Konuşma engelliler
5. Bilişsel engelliler (zihinsel, zeka ve öğrenme)
6. Gizli engelliler
7. Yaşlılar[7].

Engelli bireylerin toplumun diğer bireyleri gibi turistik faaliyetlere katılması, onların sosyal dışlanmışlıklarını azaltmakta ve toplumsal huzurun oluşmasına da imkân tanımaktadır. Engelli bireyler, turistik faaliyetlerde bulunmak için oldukça istekli olmalarına rağmen tatil deneyimlerinde yaşadıkları olumsuz tecrübeler yüzünden bu faaliyetlere yeterince katılamamaktadır. Onların bu faaliyetlere katılmalarına yönelik olarak turistik yörelerde yapısal ve yasal düzenlemeler gerekmektedir. Turizm endüstrisi için özel bir pazar olarak nitelendirilen engelli turizm pazarı, turistik ülkelere sağladığı ekonomik katkıların yanı sıra sosyal yönü ile de güçlü bir turizm türüdür [8]. [9,10], un yapmış olduğu çalışmalarda, engellilerin turizm faaliyetlerine engel olabilecek faktörleri 3 ana başlık altında toplamıştır. Bunlar; çevresel engeller faktörleri (mimari ve ekolojik faktörler ile sosyal çevrenin tutumları ile ilgili engeller), iletişim faktörleri (engelli bireylerin farklı engellilik boyutlarından kaynaklanan engeller), içsel engeller faktörleri (bireyin fiziksel, ruhsal ve zihinsel durumundan kaynaklanan engelleridir).

Şekil 1. Ülkelere Göre Engelli Sayısı^[11,12].

Engellilerin, % 66'sı ulusal turları, % 15 'i rehabilite-spa merkezlerini, % 12'si aileleri ile birlikte, % 3,9 bahçe ve rekreasyonu, % 1,3'ü ise uluslararası turu tercih etmektedir. Son 2 yılda turizm çeşitlerinden 4 den fazlasını tekrar edenlerin ise % 31'i trekking, % 19'u bisiklet sürme turlarını, % 15'i deniz turizmini, % 10'u manzara turizmini tercih etmiştir ^[9].

DÜNYADA ENGELLİ TURİZMİ, BAZI ÜLKELERİN; ENGELLİ BİREYLERE VERDİĞİ HİZMETLERE ÖRNEKLER

Engelli turizmi günümüzde turizm türlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Engelli sayısı dünyada 1 milyarın üstünde olduğu kabul edilirse, turizm pazarı, en yüksek potansiyelli pazarlardan biridir. Bu konuda bazı ülkeler gelişmişlik düzeylerine göre, engelli turizmüne, yatırımlar ve yaptırımlar uygulamaktadırlar.

İngiltere, 1995 yılında kabul edilen "Engelliler Ayrımcılıkla Mücadele Yasası"nın (Disability Discrimination Act) özellikle servis sağlayıcılar ve turizm sektörü tarafından engelli insanların durumuna politik ve ekonomik açıdan verilen önemi arttırdığı görülmektedir. Bu yasa ile; engelli insanlara çekim yerleri ve konaklama işletmelerini de içererek ayrımcılık yapmak, kanuna aykırı hal almıştır ^[13,12]. İngiliz engelli bireylerin büyük çoğunluğu, tatillerini yine İngiltere sınırları içinde gerçekleştirmektedir, azınlık bir kesim ise ABD, Hollanda, Yunanistan, İspanya'yı tercih etmiştir. İngiltere'de engelli bireyler tatil tercihi yaparken:

1. Tur operatörleri broşürlerinden,
2. Konaklama işletmelerinden,
3. Seyahat acentelerinden,
4. Tavsiyelerden,
5. Yöresel turist ofislerinden,
6. Tanıtıcı kitapçıklardan faydalanmaktadır.

İtalya, 2004 yılında doğal gezi alanlarını engellilere açabilmek konusunda bakanlık ve organizasyonların ortak çalışmaları bulunmaktadır.

- Bu proje kapsamında, engelli bireylerin doğal alanları gezebilmeleri için ihtiyaç duyacakları personel yardımı ve teknik yardım gibi imkânların sağlanması amaçlanmıştır.
- İtalya aynı zamanda engelli veya ekstra ilgi isteyen rahatsızlığı olan bireyler için kendilerine uygun işletmeler bulabilecekleri tanıtıcı veri tabanlarına sahiptir.
- İtalya'da sadece engelli bireylere özel olarak hizmet veren seyahat acenteleri mevcuttur ^[14,15].

İspanya: İspanya'da ulaşılabilir taksi ve ulaşım imkânı, engellilerle birebir ilgilenen konaklama tesisleri (Confortel Hotel zinciri) mevcuttur. 2000 yılında ulaşılabilir plajlar planı oluşturulmuştur. Ülkede 2005 yılında yaşlı ve engelli gruplarına yaşamsal destek sağlanması için 1 milyon Euro başlangıç bütçeli bir bağımlılık fonu oluşturulmuştur ^[16].

Almanya: Görme ve duyma kaybı olan bireyler için Erfurt'ta çeşitli turlar düzenlenmektedir. Baden-Württemberg Barriere Erleben ve MobiDat (Berlin) olmak üzere iki farklı veri tabanı üzerinden ulaşılabilir imkânlar hakkında bilgi verilmektedir. Demir yolları ulaşımında da engelli bireyler için ulaşılabilir imkânlar sunulmaktadır. Almanya'da engelli turistlerin %42,2'si Almanya'yı tercih etmektedir. Almanya'daki engelli bireyler daha çok düşük sezonda (Mayıs, Eylül, Ekim) tatile çıkmaktadır ^[15].

Fransa: Turizm ve Engelliler derneği turizm imkânlarını her türlü engel derecesine sahip olan bireyler için ulaşılabilir kılmak konusunda çalışmalar yürütmektedir. 2007 Ağustos ayında Fransa'daki turizm ve engellilik konusu ile ilgili 2,385 kuruluş bulunmaktaydı. Ulaşılabilir Plajlar Projesi ile 2005 yılında 44 plajda engelli bireylere gereken personel desteği ve teknik destek sağlamaktadır ^[15].

TÜRKİYEDEKİ ENGELLİ TURİZM POTANSİYELİ

Turizm sektörü, ülke ekonomimize oldukça önemli katkılar sağlamaktadır. Özellikle gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler, turizme artan bir önem vermekle beraber bir takım aşılması gereken sorunlarla da karşı karşıyadır. Ülkelerin, turizm sektöründe yaşanan bu sorunların aşılabilmesi ve turizm gelirlerini arttırabilmesi için, verdikleri turizm hizmetlerini çeşitlendirme yoluna gittikleri görülmektedir ^[17,18]. Bu bağlamda engelli bireylere verilen turizm hizmetlerinde iyileştirmeye giden ülkelerin turizm gelirlerinin giderek artacağı da bir gerçektir. Engelli bireylerin diğer sağlıklı bireyler gibi hiçbir güçlük yaşamadan rahatlıkla turizm faaliyetlerinde bulunabilmeleri için gerekli yapısal ve hizmet unsurlarının sağlanması

olunması, ülkelerin turizm sektöründe engelli turizminden fayda sağlayabilmeleri için gerçekleştirilmeleri gereken ön şarttır.

Türkiye’de engelli turizm pazarının net olarak büyüklüğü bilinmemekle birlikte, yapılan çalışmalarda seyahat acentelerinin % 66,7’si, konaklama işletmelerinin %88,9’unun en az bir kez engelli bir bireye hizmet verdiği tespit edilmiştir ^[19,20]. Türkiye’de 1980 ‘li yıllardan itibaren alınan tedbirler, sağlanan teşvikler ve uygulanan politikalar ile çok sayıda turizm işletmesi inşa edilmiştir ^[12].

• Engelli turizmi konusunda Türkiye son yıllarda harekete geçmekte olup engelli turizmi konusunda Türkiye’de çeşitli komiteler, birlikler, vakıflar tarafından farklı çalışmalar yürütülmektedir.

• Türkiye’de sadece engelli bireylere hizmet eden konaklama tesisleri oldukça kısıtlıdır.

• DEV (Dünya Engelliler Vakfı) Türkiye engelli bireyler ile ilgili seminer ve konferanslar düzenlemektedir.

• Türkiye’de aynı zamanda Fiziksel Engelliler Vakfı tarafından engelli bireyleri istihdam etmeye yönelik Özümlü Üretim Projesi geliştirilmiştir. Bu proje kapsamında ise toplam 3532 engelli birey istihdam edilmiştir ^[21].

ENGELLİ TURİZMİNİN TURİZM SEKTÖRÜ İÇİNDEKİ EKONOMİK KATKILARI

Engelli turizmine yönelik olarak yapılan çalışmalarda 2015 yılı verilerine göre; dünya nüfusunun yaklaşık % 15 ‘i oranında, 1 milyarın üzerinde çeşitli engel derecesine sahip insan yaşadığı tahmin edilmektedir. Bu rakam Türkiye’de yaklaşık 10 milyondur. Ayrıca nüfusun yaşlanması ve kronikleşen sağlık koşullarına bağlı olarak her geçen gün engelli kişi sayısında artış gerçekleşmektedir ^[22]. Bu rakamlar dünyada ve Türkiye’de engelli turizm potansiyelinin ne denli büyük olduğunu göstermektedir. 2012 yılı itibariyle dünya engelli turizmi pazarı 150 milyar Euro’ya ulaşmıştır. Günümüzde engelli turizmi, turizm sektörü için gittikçe büyümekte olan önemli bir pazardır. Ülkemizin 2018 yılı turizm geliri 29,5 milyar dolardır. Kültür ve Turizm Bakanlığı verilerine göre ^[23] Türkiye’de toplam 1033 Turizm İşletme Belgesi tesiste engelli misafir odası bulunmaktadır. Ancak engelliler ile ilgili verilerin istatistikleri henüz tutulmadığı için Türkiye’de toplam engelli yatak sayılarına ulaşmak mümkün olmamaktadır ^[24].

SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye, turizm potansiyeli yüksek bir ülke olmasına rağmen, engelli turizm pazarından yeterince pay alamamaktadır. Yapılan araştırmalara bakıldığında bunun en önemli nedenleri;

• Bir turizm işletmesinin getirimsel olarak işletilebilmesi için öncelikle alt yapı (ulaşım, haberleşme, ısıtma, soğutma gibi) hizmetlerinin aksamaması gereklidir. Ülkemizin turizm sektöründeki en önemli sorunlarından biri, alt yapı yetersizliğidir.

• Engellilere yönelik olarak uygulanan yasal mevzuatların yetersizliği,

• Ülkemizin Uluslararası alandaki olumsuz imajı,

• Ülkemizin uluslararası fuarlarda etkin olarak turizm tanıtımı ve pazarlamasının yeter-siz olmasıdır.

• Engelli bireylerin turizm alanındaki haklarına dair yeterli bilgi sahibi olmaması. Konuları sayılabilmektedir.

Öneriler

• Turizm ve Kültür Bakanlığı Otellere zorunlu konulması gerekli engelli odalarını kontrol etmelidir.

• Turizm tarafından otel yöneticileri bedensel engelli turizmi hakkında bilinçlendirilmelidir.

• Engelli oda sayısı arttırılmalıdır.

• Turizm sektöründeki çalışanlar, bedensel engelliye hizmet vermede daha fazla bilgilendirilmelidir.

• Yerel yönetimler, ulaşım araçlarının bazılarını, sadece bedensel engelli bireyler için düzenlemelidirler.

• Yollar, engelli insanların kolaylıkla kullanabilecekleri şekilde tasarlanmalıdır.

• Turizm bölgelerindeki engelli odalarındaki uyarıcılar (ses, alarm, ışık gibi) engellilerin ulaşabileceği ergonomik ölçülerde olmalıdır.

• Engelli bireylerin de kendi haklarına ilişkin yeterince bilgi sahibi olmamaları nedeniyle, onlara, kendi haklarına dair belirli aralıklarla seminerler verilmeli, özellikle tatil yöreleri ve engelli odaları bulunan oteller hakkında bilgilendirmeler yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

- [1] Erişim 1: <https://ey-der.com/ana-sayfa/turkiye-ve-dunyada-engelliler/> Erişim tarihi: 15.07.2018
- [2] Erişim2:<https://www.turizmgunlugu.com/2019/06/10/unwto-acikladi-iste-uluslararası-turizmin-2018---performansi/> Erişim tarihi; 13.07.2018
- [3] Burnett, J., and Heather Bender B., (2001) “Assesing the Travel Related Behaviors of the Mobility Disabled Consumer”, Journal of Travel Research, Vol.40, s.4-11.
- [4] Zengin,B., Eryılmaz, B.,(2013).“Bodrum Destinasyonunda Engelli Turizm Pazarının Değerlendirilmesi” Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi, Year:6 Number 11, Summer ISSN 1307-9832
- [5] Erişim 3: www.who.int. Erişim tarihi: 09.06.2018
- [6] Koca, C., 2010. Engelsiz Şehir Planlaması Bilgilendirme raporu,35.s, İstanbul
- [7] Buhalis, Dimitros ve Michopoulou, Eleni (2010). Information-Enabled Tourism Destination Marketing: Addressing the Accessibility Market. Current Issues in Tourism, 14(2), 145-168
- [8] Tellioglu, S., (2018). Engelli Turizm Pazarlaması: Alanya Araştırması, T.C. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı Üretim Yönetimi Ve Pazarlama Bilim Dalı ,Doktora Tezi, Konya.
- [9] Yıldız, Z., Yıldız, S., Karaçayır, E. (2017). “Dünyada ve Türkiye’de Engelli Turizmi Pazarının Değerlendirilmesi “Journal Of Tourism Gastronomy Studies Dergisi, 20
- [10] Figueiredo, E.,Eusébio, C. And Kastenholz, E., (2012) . How diverse are tourists with disabilities a pilot study on accessible leisure tourism experiences in Portugal. International Journal of TourismResearch, 14(6): 531-550.
- [11] Mülayim, A. ve Özşahin, B. (2010). “Bedensel Engellilerin Konaklama Sorunları ve Çözüm Önerileri Üzerine Bir İnceleme”, ÖZ-VERİ Dergisi, Cilt:7, Sayı:2, s.1663-1684.
- [12] Bulgan, G.,(2014). “Engelli Turizmi: Antalya İlindeki Dört Ve Beş Yıldızlı Otel İşletme-lerinde Bir Araştırma” Doktora Tezi,
- [13] Shaws, G. ve Coles, T., (2004), “Disability, Holiday Making and the Tourism Industry in the UK: A Preliminary Survey”, Tourism Management, Cilt 25, Sayı 3, s. 397-403.
- [14] Artar, Y. ve Karabacakoğlu, Ç., (2003). “Türkiye’de Özürlüler Turizminin Geliştirilmesine Yönelik Olarak Konaklama Tesislerindeki Alt Yapı Olanaklarının Araştırılması”, Milli Produktivite Merkezi, Ankara
- [15] Merve,B., (2012). Duygusal Emek- Müşteri Memnuniyeti İlişkisi: Engelli Turizm Pazarında Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Muğla
- [16] Eryılmaz, B., (2010). Turizmde Engelli Pazarının Değerlendirilmesi ve Bodrum Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- [17] Bulgan, G.,2015, Dünyada Ve Türkiye’de Engelli Turizme İle İlgili Yapılan Çalışmalar Akademik BAKIŞ Dergisi Sayı: 50 Temmuz – Ağustos 2015 E-Dergisi <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/383047>
- [18] Öztürk, Y. ve Yazıcıoğlu, İ., (2002) “Gelişmekte Olan Ülkeler İçin Alternatif Turizm Faaliyetleri Üzerine Teorik Bir Çalışma”, Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, 2(2): 183-195.
- [19] Öztürk, Y., Yaylı, A., (2006a), Konaklama İşletmeleri Yöneticilerinin Bedensel Engelliler Pazarına Bakış Açılımları Üzerine Bir Araştırma, Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, Cilt 17, Sayı 1, Ss.87-97.
- [20] Öztürk, Y. ve Yaylı A., (2006b), Bedensel Engelliler Seyahat Pazarının Yöneticiler Açısından Değerlendirilmesi Üzerine Bir Alan Araştırması, Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi, (3). 5
- [21] Erişim 4: <http://www.fev.org.tr/tr/projeler/ozumuzle-uretiyoruz-projesi> Erişim tarihi: 13.07.2018
- [22] WHO, Dünya Sağlık Örgütü, 2018, <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284419876> Erişim tarihi; 09.08.2018
- [23] T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Turizm Belgeli Konaklama Tesis İstatistikleri 2012, Temmuz 2013. <http://www.ktyatirimisletmeler.gov.tr/TR,9860/turizm-belgeli-tesisler.html>
- [24] Bulgan, G., Çarıkçı, H., İ.,2015, Engelli Turizmi: Antalya İlindeki Dört Ve Beş Yıldızlı Otel İşletmelerinde Bir Araştırma, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Yıl: 7 Sayı:13 2015 – Aralık (s. 15-42) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/181856> Erişim Tarihi; 04.06.2018

